

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиция в хората

”СОФИЯ, ПЛЕВЕН, СЛИВЕН – ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ В ПОЛЗА НА ГРАЖДАНИТЕ”

АНАЛИТИЧЕН ДОКЛАД

Доклад за взаимодействието между местната администрация, общинските съвети и гражданския сектор при формирането на местната политика и процеса на взимане на решения.

Примерът на община Плевен

София, декември 2008 г.

I. Резултати от изследването

A. ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Изследването на приложението на регламентирани механизми за сътрудничество между местната власт и структурите на гражданското общество в община Плевен е проведено през месец ноември 2008 г.

Обхватът на изследването е определен въз основа на специфичните характеристики и ролята на участниците в този процес:

- ◆ Структури на гражданското общество на територията на община Плевен;
- ◆ Общински администрации – ръководители на отдели;
- ◆ Членове на общинските съвети.

Използван беше методът на дълбочинно интервю със структуриран въпросник съобразно специфичните цели на изследването:

- ◆ За структурите на общинската администрация (административни звена, изпълняващи функции, свързани със сътрудничеството с организациите на гражданското общество)/ общинския съвет:
 - ◇ мисия и цели в сътрудничеството;
 - ◇ функции на съответното звено;
 - ◇ организация за изпълнение на функциите;
 - ◇ функционални връзки: форми и механизми на взаимодействието;
 - ◇ организация на комуникациите;
 - ◇ човешки ресурси;
 - ◇ информационно осигуряване.
- ◆ За структурите на гражданското общество:
 - ◇ мисия, цели и функции на гражданските организации;
 - ◇ сфери на дейност;
 - ◇ обща организация на дейността;
 - ◇ механизми и практики във взаимодействието с общинската администрация;
 - ◇ организация на комуникациите;

- ◇ човешки ресурси;
- ◇ информационно осигуряване.

При извършване на изследването са реализирани общо 64 дълбочинни интервюта, разпределени както следва:

<i>Целева група/град</i>	<i>Плевен</i>
Общинска администрация	6
Общински съвет	8
НПО	20
Общ брой	34

В. ОБЩИНА ПЛЕВЕН

1. Мисия на отделните участници в процеса на сътрудничество

1.1. Общинска администрация

От гледна точка на сътрудничеството с организациите на гражданския сектор при планиране и изпълнение на политики и инициативи, финансирани с публични средства, общинската администрация не създава усещане за наличие на осъзната мисия. Данните от проучването я представят като обърната повече „навътре към себе си“ в изпълнението на функциите ѝ, отколкото към гражданския сектор.

Преди всичко, общата нагласа за разговор по темата за взаимодействието с гражданските организации е преобладаващо скептична. Директорите на дирекции в общинската администрация не разпознават себе си, нито своите отдели, като субект на такова взаимодействие. Те по-скоро смятат, че не са правилния адресат на темата и прехвърлят разговора към отдел „Проекти и евроинтеграция“.

Цялостното отношение е, че „за това си има хора“, най-вече отдел „Връзки с обществеността“, отдел „Протокол“ и отделът за проекти. Така разглежданото взаимодействие не е част от дневния ред и не е във фокуса на внимание на структурите на местната администрация: Дирекция

„Административно обслужване и сътрудничество”, „Деяностите в тази дирекция не предполагат взаимодействие с НПО”; Дирекция „Финансови дейности”, „Нямаме пряка работа с НПО”.

Липсва цялостна рамка, която да определя визията на това взаимодействие, ангажимента на общинските власти и конкретните му параметри и да дава насоки на отделните звена в администрацията как то следва да бъде осъществявано. В резултат взаимодействието е фрагментарно, тясно секторно и подчинено на текущо възникнала необходимост.

Няма разписани, нито неформално възприети процедури за осъществяване на взаимодействие със структурите на гражданския сектор. „Всяка сфера има свои правила от рода на правилниците за дейността на обществените съвети или правилата за провеждане на публични обсъждания.” Според спецификата на конкретния въпрос или проблем като области на взаимодействие се очертават „здравеопазване и социални дейности”, „образование и култура”, „местно икономическо развитие и стопански дейности”. Типологията на взаимодействието беше описана по следния начин: „според характера се групират на предложения, жалби, молби и т.н.”.

Дирекция „Икономическо развитие и стопански дейности” например взаимодейства основно с браншовите структури: бизнес камара, занаятчийска камара, търговско-промишлена палата. Няма регламент за тези контакти и те се осъществяват, когато трябва съвместно да се извърши някаква дейност. Партньорството на общинската администрация с бизнеса е под формата на размяна на информация за партньори и инвестиции. Дирекцията има експерт по местно икономическо развитие, който осъществява връзката с неправителствените организации в сектора. Създадени са консултативен съвет по туризма и консултативен съвет по местното икономическо развитие.

1.2. Общински съвет

Разбирането на общинския съвет за ролята му във взаимодействието може да се определи по-скоро като техническо, отколкото като принципно. Отново се налага усещането за отсъствие на мисия. Сравнени с представителите на общинската администрация, членовете на Общинския съвет са дори по-слабо информирани по темата. И те са

склонни да я отпращат към отдел „Европейска интеграция“ на общината. *„Взаимодействието е най-вече по конкретни проблеми. Има Обществен съвет за работа с гражданското общество, но администрацията си подбира организациите, с които да работи, на „неясни“ принципи.*

Прави впечатление, че общинските съветници възприемат взаимодействието по-скоро през отделния гражданин, отколкото през граждански организации. В отделните комисии към общинския съвет се избират определени хора от гражданския сектор. Разпространено е мнението, че това са хора, близки до кмета. Работата им, обаче, се определя като спорадична и несистемна.

Общинският съвет, подобно на общинската администрация, идентифицира взаимодействието основно в лицето на **Обществения съвет за работа с гражданското общество**. Прави впечатление, че сред общинските съветници няма яснота относно неговия статут и предназначение. Те изпитват затруднения дори и с наименованието и статута му (варианти в данните от проведените интервюта от „временна комисия“ до „съвет за работа с НПО“).

Като цяло представители на НПО участват на ниво комисии. Участието е най-вече в комисиите „Законност и нормативна уредба“, „Устройство на територията“, „Култура и вероизповедания“, „Спорт и туризъм“, „Приватизация и концесии“, „Жилищно настаняване“. Правилникът на общинския съвет предвижда участие на НПО в неговата работа. В практически план то се реализира в зависимост от темата и комисията. *„Има подобно взаимодействие, най-вече по конкретни проблеми, но няма повече информация за това. Заместник кметът, чийто ресор е сигурността и обществения ред, има взаимодействие с гражданските организации и гражданите по проблеми от неговата компетенция“.*

Общото мнение сред съветниците е, че няма общи правила за взаимодействие с гражданските организации. Има правилник за дейността на Обществения съвет за сътрудничество между местната власт и НПО. Представителството в него е чрез квоти от общински съветници, администрация и представители на НПО. Неправителствените организации имат право на глас, представят идеи, правят предложения, но все още няма представени резултати от съвместната дейност, което създава впечатление за отсъствие на съдържателност и целенасоченост в реализацията на взаимодействието. Към момента състоянието му се определя от общинските съветници като формално и без ясен регламент.

Многократно бяха правени намеци, че принципите, използвани от общинската администрация за избор на организации, с които да сътрудничи, са неясни и че се отстояват партийни, а не граждански интереси. Тази реакция очевидно е по-скоро резултат от партийни противоречия или недостатъчна осведоменост на членовете на Общинския съвет, тъй като не почива на обективни обстоятелства. От друга страна, обаче, вероятна причина може да бъде и недостатъчната активност на общинската администрация в комуникациите със съветниците, особено като се отчете факта, че усилията за осъществяване на някакъв тип взаимодействие от страна на гражданския сектор явно са насочени предимно към нея и в значително по-малка степен към Общинския съвет. *„Ние се обръщаме към общината, а с Общинския съвет си е тяхна вътрешна комуникация“.*

Взаимодействието на ОС с НПО се свежда основно до участие на техни представители в заседания на комисиите. Такива представители се канят например по въпроси на управлението на собствеността на общината, която те ползват, по проекти или разработване на съвместни инициативи.

„Участието на представители на НПО и на синдикатите зависи от тяхното желание и ангажимент. Има възможност те да участват и в комисии към Обществените съвети. Отдел “Евроинтеграция”, Отдел “Образование и култура” и заместник-кметът по сигурността имат отношение към взаимодействието с НПО.“

1.3. Граждански сектор

Организациите на гражданското общество на територията на община Плевен имат ясна представа за собствена мисия. Не толкова ясно очертана е мисията им във взаимодействието с местната власт и в частност по отношение на сътрудничеството при планиране и изпълнение на политики и инициативи, финансирани с публични средства.

Преди всичко мнозинството от организациите от гражданския сектор на територията на община Плевен са с предмет на дейност предоставяне на услуги в общността. Застъпничеството и защитата на интереси и каузи на местната общност са слабо представени сред местния неправителствен сектор. Това е една вероятна причина за липсата или неяснотата по отношение на очакванията им към ролята на общинската власт в сътрудничеството.

Сферите на дейност на организациите са:

- ◆ културни, образователни и социални дейности;
- ◆ младежки инициативи, подобряване качеството на живот на младежите в селските райони;
- ◆ социализация на хора с увреждания и превенция на институционализацията; интегриране на деца и младежи с увреждания и интелектуални затруднения;
- ◆ интегриране на малцинствата и повишаване на професионалната квалификация на техните представители; стимулиране на ученето през целия живот;
- ◆ социална адаптация на децата от институции;
- ◆ помощ на жертви на насилие (социални и правни консултации, настаняване, временна заетост).

Отскоро действа организация, насочена към увеличаване на капацитета за работа на самия сектор във връзка с ефективното усвояване на средствата от Структурните фондове. Прави впечатление активността на читалищата в община Плевен и особено в селата на територията на общината. Като организационно-правни форми са представени фондации, сдружения, настоятелства, читалища, а някои са и част от мрежи.

В очите на местната администрация организациите от гражданския сектор в община Плевен са активни, но им липсва устойчивост. *„Бих казал, че проблемите им са основно от финансов характер. Търсят начини общината да им съдейства финансово. Малко от тях се захващат с реална дейност, повечето предпочитат да правят обучения.“*

От гледна точка на общинския съвет НПО са необходими, когато трябва да се осигури някакво гражданско участие – например за избор на омбудсман и за промени в общинските правилници. От своя страна организациите търсят общинските съветници за „представителни цели“ при провеждане на тематични дискусии по свои проекти.

2. Цели на отделните участници в процеса на сътрудничество

2.1. Общинска администрация

От гледна точка на общинската администрация основен акцент в процеса на сътрудничество е поставен върху социалните услуги (като

семеино консултиране и социална рехабилитация) и именно там се разпознават най-големи възможности за партньорство. Преценката на служителите в администрацията е за закъсняло развитие на отношенията – *„предстои много работа за подобряване на взаимодействията“*. Също така тя вижда поле за взаимодействие в области от своята отговорност като хигиенизиране на града, опазване на околната среда, справяне с проблема с бездомните кучета. Като пример за ефективност в това отношение администрацията на общината посочва съвместната работа на неправителствените организации с други структури като прокуратурата, съда и полицията в помощ на хора, жертви на домашно насилие, трафика на хора и пробацията.

Друг аспект, който се явява проблематичен в очите на местната власт и на който сътрудничеството се тълкува като евентуално решение, е товара на задължения, възприемани като неприсъщи за общинската администрация. *„Много въпроси неправилно са насочени към общинската администрация, като те са от приоритет на общинския съвет или държавата.“*

Общинският съвет от своя страна е критичен към целите и реализацията на сътрудничеството от страна на общинската администрация. *„НПО секторът няма да помогне на общината, проблемите са други. Общинската администрация няма готовност да кандидатства с проекти – няма готови предпроектни проучвания с количествено-стойностни сметки (това е за инвестиционните проекти, в които има строителство).“*

2.2. Общински съвет

До момента практиката на общинските съветници, представляващи различните партийни формации, за взаимодействие с гражданския сектор е организиране на форуми по различни теми като престъпността по селата, проблемите на децата, сигурността. Беше подчертано, че представител на партийната група на Атака всеки ден е дежурен и се среща с гражданите.

По информация от негови представители Общинският съвет е търсил организации, работещи в полза на хората в неравностойно положение при подготовката на социалните планове и във връзка с различни социални дейности. Според темата на заседанията има практика да се искат становища от представители на НПО. Самите организации също

търсят контакти по въпросите на устройството на територията и инфраструктурата – „там, където има публични средства“.

Преобладаващото мнение сред членовете на Общинския съвет обаче е, че гражданите, а не организациите, са инициатори на взаимодействие и източник на активност. Това ясно показва, че вниманието им е приоритетно насочено към интересите и включването на отделния гражданин, а не на организирани обществени формации. В този смисъл е трудно да се идентифицира конкретна цел на Общинския съвет в сътрудничеството с гражданския сектор отвъд базовата идея за политическа представителност.

За самите общински съветници демотивиращ фактор е липсата на обратна връзка за техните усилия: *„Общинският съвет взема решение за участие в проект. После не се получава информация как се развива проекта“*. *„Общинският съвет е отворен към инициативите на НПО, стига те да заявят интерес.“*

2.3. Граждански сектор

Данните от интервюта, проведени с представители на организираното гражданско общество в община Плевен, очертават три основни направления, в които се разполагат целите на гражданския сектор в усилията му да осъществява сътрудничество с представителите на местната власт:

- ◆ ангажиране на със собствената каузата;
- ◆ осигуряване на принос от страна на общинската власт към постигане на собствените им цели;
- ◆ осигуряване на собственото им оцеляване.

Предвид заявените каузи и цели на обществените организации, активни на територията на община Плевен, може да се твърди, че стремежите на общината и на гражданския сектор имат множество пресечни точки, а именно:

- ◆ осигуряване на по-добро качество на живот чрез развитие на културата, просветата, гражданската активност, регионално развитие и качествени и достъпни социални услуги, превенция на престъпността, предпазване на младежите от вредни влияния и насърчаване на здравословен начин на живот, организиране на дейности за свободното време като спортни клубове и празници,

работа с млади фермери, създаване на ателиета за творчески дейности,

- ◆ предоставяне на социални услуги:
 - ◇ социализация на хората с увреждания, подобряване на живота им, превенция на институционализацията;
 - ◇ намаляване броя на отпадащите от учебната система ромски деца и осигуряване на по-добро образование, намаляване на броя на така наречените „сегрегирани училища“ и дейности за интеграция на малцинствата;
 - ◇ повишаване на информираността на младежите за възможностите за работа и образование, борба със социалната изолация на младите хора от селските общини и специално на тези от ромското малцинство; работа с маргиналните групи;
 - ◇ осигуряване на домашен патронаж, социални асистенти, създаване на Бюро за социални услуги и квалификация на младите хора;
 - ◇ работа с етнически малцинства, професионална квалификация на трайно безработни;
 - ◇ решаване на проблеми, свързани с достъпа до пазара на труда;
 - ◇ подпомагане на жертвите на насилие - превенция и намаляване на проблема с домашното насилие, засилване на чувствителността на обществото по проблема; открита телефонна линия в помощ на жертви на насилие, кризисен център;
 - ◇ консултативна дейност за обучение на специалисти, студенти, екипи за превенция и защита на жертви на насилие;
- ◆ развитие на гражданския сектор: между-културен диалог, развитие на капацитета на читалищната мрежа, въвеждане на демократични практики за местно развитие, мониторинг на местната власт и институции, развитие на диалога между жителите на селата и институциите.

Неправителственият сектор в общината има натрупан опит в изпълнение на проекти по програмите ФАР, ОП Развитие на човешките

ресурси, „Активни услуги на пазара на труда“ на МТСП, програми на ДАМС, САПАРД, Трансгранично сътрудничество, програмите на фонд „Читалища“, Обединените холандски фондации, ПРООН, ААМР. В изпълнението на тези програми е създадена и история за съвместни дейности и инициативи с общинската администрация. Общата нагласа на неправителствения сектор на настоящия етап, обаче, е неудовлетвореност от състоянието на нещата.

Едновременно с това все още има и недоверие от страна на общинската администрация към организациите от гражданския сектор. *„Нямат осъзнат интерес, а тесен поглед, работа на парче. Няма определени критерии по отношение на това дали подходат добронамерено. Част от организациите защитават изцяло своите интереси, но те са по-малко от останалите, които защитават някакви обществени интереси. Представителството е капсулирано. Много организации са си самодостатъчни, създадени за представяне на собствени интереси.“*

Може да се каже, че на този етап начинът на действие и резултатност на неправителствените организации не отговарят на очакванията на общинската администрация за равнопоставено партньорство. В допълнение към недоверието по отношение на представителството и защитата на реален обществен интерес, тя е мнение, че им липсва достатъчна активност (в повечето области на обществена дейност) както за съвместни инициативи, така и за изразяване на гражданска позиция. Общинските представители се оплакват, че въпреки отправяните покани за участие в обществени обсъждания, публикувани в местните вестници, излъчвани по кабелни телевизии и местни радиостанции и в интернет, гражданско присъствие и активност няма. *„В по-малките населени места хората са по-активни, но няма представители на организации.“*

Представата на общинския съвет за гражданските сдружения и неправителствените организации е по-положителна, но трябва да се има предвид и по-слабата му запознатост с тях. Както беше посочено в предходната точка, той е обърнат повече към гражданите, отколкото към техните организации. *„Няколко организации имат желание за работа, но не са достигнали нужното ниво. Много са добронамерени. Повечето са капсулирани в определена ниша, не защитават широк обществен интерес. Представителите на НПО все още се учат как да взаимодействат с общината, но напредват.“*

„Общественният интерес се защитава най-вече в социалната сфера. Интересът от страна на обществото към това взаимодействие е малък. Организацията са компетентни и добронамерени. Защиават обществен интерес.“

В обобщен план заявката на отделните участници за тяхната визия в сътрудничеството за планиране и изпълнение на политики и инициативи, финансирани с публични средства, създава представата, че целта не е доброто управление, а решаването на проблеми. Този извод се отнася до всички страни в сътрудничеството.

3. Организация на сътрудничеството

3.1. Структуриране на партньорството

На базата на регистрираната информация може да се твърди, че сътрудничеството между общинската власт и гражданския сектор в община Плевен до голяма степен се „само-организира“ около конкретни прояви на активност от едната или другата страна. Инициативите са по „конкретен повод“, като в едни случаи идват от общината, а в други от гражданските организации. Пример за сътрудничество по инициатива на общинската администрация беше даден с информационния обмен между общината и бизнес организациите, *„които разполагат с големи бази данни в определени сфери и с намаляването на дейността на статистическите бюра тези организации до голяма степен поемат функциите им“*. По такива поводи най-често ги търси администрацията. *„В част от случаите инициативата идва от НПО, в други от общината, а има и случаи, когато интересите на двете групи се пресичат в процеса на работа и след това продължават да я вършат заедно. И администрацията, и НПО търсят експертиза.“*

Организацията на сътрудничеството е съсредоточена в определени звена на общинската администрация - секретарят на общината, отдел „Връзки с обществеността“, отдел „Проекти и европейска интеграция“, юрист консултът, заместник кметът. Създадените обществени/консултативни съвети имат собствени правила и статут; заседанията се провеждат по определен дневен ред. Приблизителната честота на провеждане на заседания е на три месеца, като за обезпечаването им е определен организационен секретар. Работата на обществените съвети е форум за изказване на мнения, становища, препоръки.

Основен инструмент в структурирането на партньорството с неправителствения сектор от страна на общината е Индикативен списък „Проекти на община Плевен, планирани за разработване и реализиране през (съответната година)”. *„По Индикативния списък работи основно Отдел “Евроинтеграция”. По другите проекти се работи пряко с училищата, читалищата, НПО по тяхна инициатива. Досега Общината не е инициирала проекти извън списъка, но би могла.”*

Общинският съвет разпознава ролята си в структурирането на това партньорство като „разглеждане на предложения за проекти”. *„Ако постъпи предложение от общинска администрация, на сесия се взема решение за съвместно разработване на проекти. Може да се каже, че ситуацията е 50:50. Най-често се обръща по въпросите на образованието и културата, все по-често се обръщат и по въпроси на инфраструктурата – водопроводи, канализация. Този диалог се прави всеки месец, като честотата зависи от направлението.”*

В определени случаи има разминаване между решенията на политическото ниво и администрацията: *„Проектът за защитено жилище кметът го одобри, а чиновниците отказаха. Искахме общината да даде жилище с облекчен режим на наема, но от администрацията ни беше отказано.”*

От гледна точка на неправителствения сектор партньорството е „извоювано” и придобива структура благодарение на неговите усилия. *„Читалището е инициатор, работим от дълго време. В началото беше много трудно, но местната власт вече е признала сектора като играч. Когато искат експертна помощ, ни включват и в работни групи – например при изработването на стратегия за развитие на малките селища.”*

През погледа на организациите от гражданския сектор форматът на партньорството с общинската администрация има следния вид: общината като притежател на ресурса може да съдейства с предоставяне на помещения, средства за собствен принос, подкрепа на инициативи под формата на партньорство за проекти. Освен това тя е в позиция да играе ролята на референт за организациите като насочва „клиенти” към тях.

Обобщението и анализът на данните от проучването сред представители на организации от гражданския сектор по въпроса за организацията на сътрудничеството доведе до следните заключения:

- ◆ категоричното възприятие на неправителствените организации е, че инициативата винаги е от тяхна страна;

- ◆ сред част от тях битува усещането, че общината ги „ползва“ за собствените си цели, тоест че има неравнопоставеност в партньорството;
- ◆ партньорството е по-скоро *ad hoc*, отколкото обичайна практика;
- ◆ общината търси присъствие на обществени обсъждания на местни стратегии чрез тях, за да се легитимира (проблем на взаимното недоверие).

„Инициатор е винаги и единствено НПО, кметът е съгласен да оказва подкрепа, ако не е финансова. Общината осигурява зали за лекции и т.н. безплатно. Когато те се обръщат към нас да бъдат предоставени хора за семинари, спортни събития, празници е основно за запълване на бройката.“

„Основно инициативата е на НПО. Тъй като услугата се развива на общинска база, се иска разрешение и съгласие от общината. Получаваме ежегодна субсидия от общинския бюджет, ползваме предоставената ни сграда безвъзмездно. Силно разчитаме на общината за работата си.“

„Инициативата е на НПО, досега организацията е получила един отказ за партньорство по проект на ОПАК. Обръщаме се към общината за партньорство, за предоставяне на сграда или помещения – безвъзмездно. Работим ефективно с общинските структури, като исканията и предложенията на организацията минават през разглеждане от комисии на ОС.“

„Инициативата е на гражданските организации и е по линия на Обществения съвет за сътрудничество между местната власт и НПО. Рядко се обръщаме към общината. Рядко и те се обръщат към нас.“

Причините за липсата на структурирано партньорство между общинските власти и организациите на гражданското общество в община Плевен могат да се търсят в две посоки. От една страна, двете страни в партньорството не се припознават като съюзници. Гражданските организации виждат структурите на общинската власт повече като източник на ресурс, отколкото като партньор за постигане на обща кауза. От своя страна общинската администрация не е уверена в капацитета и устойчивостта на организациите от гражданския сектор, за да ги приеме като равнопоставен партньор за изпълнението на обществените функции, попадащи в нейната отговорност.

От друга страна съществува недоверие и от двете страни относно реалната защита и представителност на обществения интерес. В това отношение се изказват съмнения в политически пристрастия, поставяни над обществения интерес, в преследване на частни или икономически интереси или изпълнение на целите на донорите, а не на общността.

3.2. Форми на сътрудничество

Общинската администрация осъществява сътрудничеството си с гражданския сектор основно под формата на обществени/консултативни съвети, които са тематични. Създадени са седем обществени съвета с участието на граждански организации:

- ◆ Консултативен съвет по въпросите на туризма;
- ◆ Консултативен съвет за местното икономическо развитие;
- ◆ Обществен съвет по социално подпомагане;
- ◆ Обществен съвет за социално включване на хората с увреждания;
- ◆ Обществен съвет по етнически и демографски въпроси;
- ◆ Обществен съвет по наркотичните вещества;
- ◆ Обществен съвет за сътрудничество между местната власт и НПО.

Някои от тези съвети (по въпросите на туризма и по етническите и демографските въпроси) са сформирани по силата на закон, други (съветът за сътрудничество между местната власт и НПО) са по инициатива на гражданския сектор. Не всички съвети са еднакво ефективни в работата си. За съвета по туризъм, например, се твърди, че работи активно и резултатно, докато този по местно икономическо развитие се свиква рядко и по думите на респондентите не е отбелязал съществен принос.

Общественият съвет за сътрудничество между местната власт и НПО се състои от 24 членове, като представителството е съответно 5 (община)/7 (общински съвет)/12 (НПО). Важно е да се отбележи, че съветът е формиран на демократичен и отворен принцип, доколкото участващите неправителствени организации са избрани от тяхната асоциация без намесата на общинските власти. Данните от проведените интервюта показват, че Съветът е ключов елемент на практическите действия на взаимодействие. Чрез него и двете страни предприемат стъпки

за реализация на целите си в сътрудничеството и поддържат диалога помежду си.

Другата основна форма на взаимодействие от гледна точка на общинската администрация е подготвяния от нея Индикативен списък „Проекти на община Плевен, планирани за разработване и реализиране през (съответната година)“. Това е механизъм за планиране на проектите, които общината би желала приоритетно да реализира и в рамките на които тя би търсила сътрудничеството на гражданските организации.

Що се отнася до Общинския съвет, основна форма на сътрудничество с НПО се явява тяхното участие в работата на неговите комисии. Организацията, които ще бъдат поканени на заседанията, се определят в съответствие с темата на разискване на комисията. Общинските съветници твърдят, че познават работещите НПО и обикновено различните партийни групи в ОС предлагат конкретни организации или експерти. Няма формални критерии за избор на организации, които да бъдат поканени, но няма и ограничения за допълнително включване на такива в работата на комисииите. Тъй като се работи „по преценка и според нуждите“, има комисии (по култура, устройство на територията, интеграция), в чиято работа никога не са участвали представители на неправителствения сектор.

В мненията, изразени от общинските съветници по този въпрос, отново се появява споменатото по-горе разграничение, което те правят между неправителствен и граждански сектор. Както беше обяснено в комисията по култура, например, по повод на конкретни инициативи се канят граждани, най-често архитекти или *„представители на художественотворческата интелигенция“* с уточнението, че това *„не е стил на работа, а изолиран случай“*.

Относно ефективността на Обществения съвет за сътрудничество между местната власт и НПО общинските съветници са по-скоро скептични. Случващото се там беше описано като *„много формален подход“*. Като разграничение между формата, избрана от общината и собствените си действия те посочиха организирането на общи форуми – кръгли маси, конференции, срещи – от които считат, че има по-непосредствен ефект. Примери за това са включване в читалищната дейност, особено в селата, и отчитането на реализирани проекти пред общинския съвет.

При организациите от гражданския сектор се наблюдава едно разграничение в нагласите и мненията за формите на сътрудничество с

общинската администрация и общинския съвет между участващи и неучастващи във взаимодействието с общината. Тези организации, които участват в основната форма на взаимодействие между общинската власт и гражданския сектор – Обществения съвет за работа с НПО – създават впечатление за активно, интензивно и плодотворно сътрудничество и изразяват удовлетворението си от него.

„Настоятелството е вписано в Общинската стратегия за закрила на детето, което съвпада с неговите лицензирани дейности (предоставяне на специфични социални услуги). „Диалог“ е най-точното определение на взаимодействието с общината. Взаимодействието се осъществява в два конкретни плана – първо, ДДЛРГ пряко контактува с Отдел „Здравеопазване и социални дейности“ на Община Плевен – както и с ресорния заместник-кмет; и второ – Училищното настоятелство като НПО контактува с „... отдела на Дикран Ованесян“. Да, Община Плевен системно търси Настоятелството с предложение за съвместно разработване на проекти по Оперативните програми.“

„Общината се обръща към всички НПО за обсъждане и изработване на стратегии – обществено обсъждане.“

„Получаваме покани за обсъждания за проекти по Индикативния списък и за нуждите от средства. По ОП „Регионално развитие“ общината ни покани да реализираме проект по Индикативния списък.“

„Участваме в 4 обществени съвета: за партньорство между НПО и местната власт: за социално подпомагане; за превенция на наркотичните зависимости; за етнически и демографски проблеми. Взаимодействието се концентрира в Обществените съвети. Организацията участва в изготвянето на стратегиите на Общината, за експертно мнение, за съдействие (например в плана за развитие, където има заложиени дейности, за които изпълнението се осигурява от гражданския сектор).“

„Взаимодействието е съгласувано, има практика и в двете посоки. Радваме се на отлични отношения; винаги получаваме компетентното им мнение. От наша страна има покани за партньорство за реализация на съвместни проекти; подкрепа и съдействие в изпълнението на проекти. Нашата комуникация е с общинската администрация, а вече между нея и общинския съвет е вътрешна комуникация.“

От друга страна организациите, които не са включени в Обществения съвет, са критично настроени към нагласата и практиката на общинската администрация и говорят за липса на отвореност към гражданския сектор, неподготвеност на администрацията за работа с

неправителствените организации, отсъствие на интерес към техните инициативи и политизиране на взаимодействията.

„Работата с НПО не е приоритет на Общината. Взаимодействието изисква много изследване, силно заявяване на интереси пред общината. Общината още не е готова за такава дейност.“

„Липсва интерес към областта в която работим, освен това се политизира администрацията.“

„Отправили сме предложение за включване в Комисия за работа с деца с противообществени прояви, но засега няма такава практика и идеята среща съпротива.“

„Бюрокрацията пречи. Общината се отмята от споразумения (устни). Сферите са строго регламентирани и съвпадат със сферите на дейност на Настоятелството и на Дома – социална интеграция, възпитание, здравеопазване.“

3.3. Начини на взаимодействие при планиране и изпълнение на политики на местно ниво

Изследването регистрира взаимодействие между местната власт и гражданския сектор предимно в изпълнението и в значително по-слаба степен в планирането на политиките.

На етапа на планиране взаимодействието е организирано по два начина: чрез работата на обществените съвети и чрез организирането на обществени обсъждания. По единодушното мнение на всички страни в сътрудничеството до момента обществените обсъждания като инструмент за приобщаване на гражданското общество към планирането на местните политики не успява да постигне реална ефективност. Въпреки поканите и усилията на общинските власти участието е много слабо и не успява да изгълни със съдържание търсенето на различни мнения и перспективи на местната общност. Критиките на общинските служители към гражданските организации не са лишени от основание, но от друга страна липсата на активност на гражданите не трябва да демотивира властите в техните усилия, а да ги подтикне към саморефлексия за намирането на по-работещи начини за преодоляване на проблема с конкретен акцент върху обратната връзка и отчетността.

Според обобщените мнения на интервюираните работата в обществените съвети създава впечатление за почти изключителен фокус върху съвместни проекти. Ако приемем, че проектите, независимо дали са инициатива на общината или на гражданските организации, са средство за

изпълнение на местната политика, тежестта попада непропорционално във фазата на прилагането за сметка на формулирането на политическа визия за местното развитие. Така участието на НПО е основно в „правенето“, а решенията „какво да се прави“ остават прерогатив на общинските структури.

„Символ на доброто сътрудничество между общината и бизнеса е организирането на „Бизнесмен и инвеститор на годината“, общинска администрация.

„Преди време сферите на взаимодействие между общината и НПО бяха ориентирани според целите на наличните финансови програми: гражданско общество, евроинтеграция, управление на проекти и т.н. Сега е в най-различни: социални дейности, здравеопазване и образование, околна среда, инфраструктура, развитие на човешки ресурси.“

Начините на взаимодействие с неправителствени организации, търсени от страна на общината в този контекст са повече в ролята им на изпълнители на дейности/услуги, които са ѝ в тежест. Такива са преимуществено специфични социални услуги и работа с определени общности. Нерядко сдруженията (например на бизнеса) се търсят и като източник на информация и данни.

„Взаимодействието с НПО се осъществява чрез разработване на проекти. Работи се с Център за работа с деца, музеи, училища, библиотеки, хорове и оркестри. Работи се по Индикативния списък „Проекти на Община Плевен, планирани за разработване и реализация през 2008. Предоставя се административна, организационна и финансова подкрепа. Преобладава административната помощ, а финансовата не е във фокуса на усилията.“

За общинските съветници взаимодействието с гражданския сектор по отношение политиките е в отговор на ангажиментите, поети в хода на предизборните кампании, когато „НПО заявяват позиции със своите изисквания за политики за реализиране на дейността си“. Реализацията по мнение на самите неправителствени организации, обаче, е твърде слаба и тяхната неудовлетвореност от резултатите и активността на общинския съвет остава висока.

В отговорите на гражданските организации за начините на взаимодействие в реализацията на политиката на местно ниво присъстват основно социалните услуги. Преобладава мнението, че общината осъществява партньорство с ограничена група организации за изпълнение

на социалната си политика, като от своя страна предоставя административна и логистична подкрепа, и в по-редки случаи финансова.

„От общината партнират с много малко организации и те не са от тях. Контактите с общината са загуба на време – само от кмета зависи и той може да даде разрешение, но администрацията често не изпълнява.“

„Общината ни предложи проекта за социален асистент, ние си го направихме. Съвместно правим проект за защитено жилище. Не сме партньори, но общината предоставя безвъзмездна помощ. Общината би могла да действа по-гъвкаво и бързо, но това явно не винаги е възможно. Общината откликва с по-малка готовност и доверие, отколкото например в Сливен.“

„Предоставят социални услуги, предоставяне на средства за ремонт и оборудване, предоставяне на сгради, административна и финансова подкрепа, предоставяне на безвъзмездно ползване на сграден фонд, цялата дейност на организацията минава през общината – не може да се изключва местната власт като фактор при развитието на селските общности и читалища“.

„Най-често търсим експертното им ниво – да кажем за одобряване на архитектурен модел; въпроси, свързани с действащите режими на общината. Понякога участват в подготовката на предложения за проекти с експертно мнение. Истината е, че тази практика в много голяма степен зависи от личните контакти.“

4. Функционални връзки:

4.1. Координационни

Координационните връзки между общинските власти и гражданския сектор са основно съсредоточени в общинската администрация. Тя ги осъществява на базата на нормативните разпоредби, чрез координацията с централната власт и общинския съвет. Общинските служители определят приоритетите за действие, съгласуват ги с националните разпоредби и внасят предложения за съвместни дейности с неправителствения сектор за разглеждане от ОС.

„Ние решаваме какви теми да бъдат включени в дневния ред и го изпращаме на всички участници. Законът дава възможност за възлагане на услуги. Очакваме през следващата година да имаме държавно делегирана социална услуга, но честно казано не мисля, че НПО искат това.“

От гледна точка на общинските съветници координацията все още не е на нужното ниво. Изразяват неудовлетворение от степента на инициативност и ефективност на администрацията в координационните дейности и така прехвърлят недостатъчните резултати в нейното поле. Не виждат собствена роля във функционалните връзки между трите страни на управлението, освен като приемник.

„Много добро, но има още какво да се желае. Връзката е „рехавя“. Във временните комисии участието на представители на НПО не са чак толкова много. В постоянните комисии има членове, които са представители на НПО, най-вече в социалната дейност. Те инициират. Общинският съвет е в страни от тази тема. Общинската администрация трябва да покани НПО за съвместна работа. Член съм на Консултативен съвет за стратегическо развитие на община Плевен, но той не работи, няма конкретика.“

Интересна перспектива в мнението на гражданските организации за комуникационните и координационните им връзки с общинската власт е положителната нагласа към политическото ниво и критичната към изпълнителното ниво. Сред голяма част от тях битува впечатлението, че избираемите представители на местната власт са отворени към сектора и готови за съдействие и взаимодействие, но служителите в администрацията умишлено създават препятствия.

„Отлична работа с висшия ешелон, но заради по-ниския оценка три по петобалната. Средния ешелон не е достатъчно добре подготвен, особено в общинския съвет – много трудна комуникация. Като цяло са отзивчиви, най-малкото не отказват срещи и не правят обструкции, това дори от хора, за които знаят че са против тях.“

„Имаме 26 успешни проекта – 80% от тях са в сътрудничество с Общината. Изпълняват се благодарение на постоянно настояване и застъпничество пред ръководството от страна на организацията.“

4.2. Механизми за осигуряване на участие на заинтересованите страни

Механизмите за осигуряване на участието на заинтересованите страни са видимо слабо звено във функционалните връзки между общината и организирания граждански сектор, което произвежда демотивиращ ефект върху двете страни.

В някакъв смисъл се получава порочен кръг – общината не оценява високо активността на неправителствените организации, критична е към тяхното участие при отправени покани и не е уверена в техния капацитет (с ограничен брой изключения). От своя страна организациите нямат достатъчен стимул за участие, защото се съмняват в неговата полезност и в зачитането на своите интереси. Поради това се получават пролуки в координацията и затваряне в собствената област на действие.

„Общината ни търси само за услуга. Идват да ни молят да се грижим за ромските деца от училищата.“ „Ние не следим работата на общината в сферата на интеграцията и образованието, които са нашите сфери на дейност, защото това не е наша работа. И не ни позволяват“.

„Няма още достатъчен капацитет. Няма познания за дейността на НПО. Резервирано е отношението към НПО. Резервирано поведение на администрацията.“

„Има случаи, когато администрацията и НПО случайно се срещат в процеса на разработване на проект. Тоест има случаи, когато бива установено, че и администрацията и НПО готвят предложение по една и съща мярка, и ако се окаже целесъобразно, се обединяват проектите. Така се постига по-добра експертиза и по-качествено предложение.“

„Административните звена не търсят сътрудничество с НПО. Не са запознати с възможностите, които дава съвместната работа с НПО. Не подкрепят и не помагат на НПО. Общо взето защитават обществен интерес, но има какво да се иска още. Засега взаимодействието не е разгърнато.“

„Организацията работи в постоянно партньорство с общината. То е регламентирано в устава на организацията. Очакваме това взаимодействие да се развива и разгръща. Организацията не е привилегирована спрямо другите НПО, както ще чуете да се твърди, отношенията се развиват на основа доверие.“

4.3. Отчитане на мненията, прозрачност и отчетност

Практиката на общината за отчитане на мненията на организациите от гражданския сектор се осъществява основно в рамките на Обществения съвет за сътрудничество между местната власт и НПО. Както вече беше отбелязано обществените обсъждания, организирани по различни теми от областта на местната политика, генерират слаб интерес и за момента не са се утвърдили като ефективен инструмент за изслушване на разнообразни гледни точки и включване на гражданското общество.

Формален механизъм за осигуряване на прозрачност и отчетност на работата на местната власт са тримесечните доклади пред Общинския съвет. Мнението на неговите членове за практиката на общинската администрация в това отношение, обаче, не е високо.

„Консервативният подход за управление на общината не дава голяма възможност за участие на граждански организации. Не е висока и оценката за работата на общинския съвет с гражданските организации. Администрацията изема водещата позиция при взимането на решения, включително и при взаимодействието с НПО.“

Самите граждански организации изразяват умерена удовлетвореност от прозрачността и отчетността в работата на общината. Критичните им бележки, от друга страна, засягат и собственото им принос като не достатъчно активен. Проблемът изглежда се свежда до липсата на стимули за по-голяма активност.

4.4. Ефективност на комуникациите

Оценката за ефективността на комуникациите между общинските власти и гражданския сектор в обобщен вид звучи по следния начин: *„Добра е, но с възможност за развитие към по-добра.“* Общината е провела среща, на която неправителствените организации са били поканени да се представят с оглед на възможности за бъдещо сътрудничество. Според нейните служители, обаче, НПО нямат необходимия капацитет да поемат определени услуги като отговорни доставчици.

По-благоприятна е ситуацията по отношение на изпълнението на конкретни проекти на неправителствените организации съвместно с общината. *„Най-често, когато проектите са извън Индикативния списък, училищата и читалищата са най-активни. При изпълнение на списъка инициатор е Общината.“*

Общинският съвет от своя страна не оценява комуникацията си с организациите на гражданския сектор като желаното състояние на нещата. Значителна част от съветниците, които са осъществявали взаимодействие с представители на неправителствени организации, им дават много положителна оценка и са доволни от резултатите. Въпреки това не се създава впечатление за пълноценност на комуникациите и видимо им липсва организираност.

„Работата е спорадична, несистемна и непланирана. Не е приеман документ от Общинския съвет с насоки за работата с неправителствените организации. Гражданските организации са доста добре подготвени, добронамерени, защитават

обществен интерес. На този етап комуникацията може да се определи като добра, като се вземе предвид малкият обем работа, свършена от Общинския съвет до този момент. От колеги знае, че с представители на някои НПО се работи много добре и общинските съветници са с добро впечатление от взаимодействието с тях.”

Виждането на гражданските организации за комуникацията им с общината е разнородно. Отново се появява разграничителната линия между такива, които реално осъществяват взаимодействие и такива, които са встрани от процеса. Положителен елемент в комуникацията, изтъкван от НПО, е общият език, на който говорят. Проблемите не идват от липса на разбирателство, а по-скоро от усещането за известно разминаване в очакванията на двете страни. Коментарите се разполагат по скалата от подчертано положителни до почти крайно отрицателни оценки.

„Служителите в администрацията и нейното ръководство за професионалисти.”

„Това взаимодействие е на много високо ниво. Домът и неговите възпитаници са облагодетелствани от това, че се намираме в голям град, и че общината откликва на ниво”.

„Най-вероятно са обучени добре. Да, говорят на един език. Не сме получавали директен отказ. Общината обаче все още опознава НПО и проучва възможностите за взаимодействие с НПО, защото те не са и приоритет.”

„Комисиите на общинско ниво трябва да са по-добре запознати с механизмите и проблемите на взаимодействие с НПО.”

„Подписват писма за подкрепа, но това е единственото. Държат се от позиция на силата, чиновниците имат прекалено много пълномощия. Администрацията блокира предложения, дори да са одобрени от кмета.”

„Подменено е гражданското представителство. Само единици от чиновниците се интересуват от интересите на гражданите.”

5. Човешки ресурси на участниците в процеса на сътрудничество

Оценката за човешките ресурси на всички участници в процеса на сътрудничество е твърде не-еднозначна, което я прави и трудна за обобщаване. Все пак преобладава положителната нагласа към начина на работа и произвежданите резултати от хората, които участват във взаимодействието и от двете страни. От общината дават по-високи оценки на хората, работещи в определени сфери, където очевидно има по-

продължително сътрудничество, утвърдени модели и разбирателство и обща история. Такава сфера е например опазването на околната среда.

Онези граждански организации, които разполагат с добре подготвени и опитни кадри, създават впечатление у партньорите за легитимност и представителност. Онези, които са неуверени в собствените си сили, пораждаат съмнения относно интересите, които защитават. В този смисъл човешкият ресурс се явява от решаващо значение в процеса на сътрудничество.

„Няма еднозначна оценка. По-скоро половината са подготвени, а другата половина не. Тези, които са подготвени за работа с администрацията са добронамерени, докато тези, които не са наясно с работата на общината и какво точно могат да направят заедно, са дори агресивни. Зависи от сферата на дейност.“

„Организациите и гражданите, с които съм контактувал, познават добре материята в сферата си и някои от тях са дори много по-добре подготвени от общинската администрация. Има и такива които работят в свой интерес или само вдигат шум. Мнозинството от организациите са добронамерени и с готовност да помагат, именно за това са и активни. Като цяло защитават реален обществен интерес, особено в социалната сфера; става дума за реални проблеми и организациите имат реален обществен мандат. Достатъчно настойчивите организации успяват да постигнат целите си.“

„Ако проектът е добре подготвен, от него винаги излиза нещо добро.“

Самите граждански организации са по-скоро удовлетворени от капацитета на човешкия фактор на общинската администрация и в частност на отделни нейни представители. Не се съмняват в добрата му воля и смятат, че има пространство за развитие на отношенията и че представителите на общината няма да създават препятствия пред него.

„Бихме поставили отлична оценка на екипа на общинската администрация за това, което прави в социалната сфера. Фактът, че сградата на общината е с осигурен достъп за хора с увреждания, е пример за висок капацитет, както и добре функционираща информационен център.“

„Категорично са добронамерени.“

„Взаимодействието не е достатъчно, защото твърде малко хора в Общината знаят как да се реализира. Проектите се оценяват от отдел “Евроинтеграция”. Гражданските организации са добре подготвени за взаимодействие и подхождат добронамерено.“

6. Изводи

1. Общинска администрация няма идея за мисия по отношение на сътрудничеството с гражданския сектор. Посланието на гражданския сектор към нея е да го превърне в свой стратегически партньор.

2. Сътрудничеството не присъства в дневния им ред.

3. Целта на сътрудничеството не е добро управление, а решаване на проблеми. Това е валидно за всичките страни в него.

4. Гражданските организации разчитат на общината за осигуряването на своята устойчивост. Предложението е да бъде създаден „Фонд за гарантиране на НПО“, който да покрива гаранции и съфинансиране.

5. Вътрешната организация както на неправителствените организации, така и на общината от гледна точка на съвместното им сътрудничество се нуждае от подобряване.

6. Гражданските организации имат нужда от повишаване на знанията си в областите, където се търси взаимодействие, включително за принципите и правилата на функциониране на местното самоуправление.

7. Администрацията на общината трябва да се информира по-добре за дейността на организациите от гражданския сектор, а те от своя страна трябва да бъдат по-активни в предоставянето на информация за своята дейност на достъпен език.

8. Неправителствените организации се нуждаят от подготовка за работа с администрацията и по-конкретно запознаване с ресорите на различните административни звена и нормативната уредба.

9. Има необходимост от засилване на капацитета на общинските служители за разработване и изпълнение на проекти.

10. Нужно е да се осигури по-голяма видимост на резултатите от съвместните действия.

11. Информационната обезпеченост на сътрудничеството е слаб елемент.

12. Контактите между гражданските организации и общинския съвет трябва да бъдат по-преки и активни.

7. Препоръките на участниците в изследването

„Да бъде въведен обществен посредник“.

Администрацията трябва да проявява „по-голяма гъвкавост“.

Засилване ролята на местните медии.

„Общинската администрация да премине обучение за работа с гражданските организации. Има нужда от повече прозрачност в работата си.“

„Да се изгради дългосрочна програма за мониторинг на стратегиите на общината; да се прави мониторинг на селските програми чрез специална методика“.

С. ОПИСАНИЕ НА ИЗСЛЕДВАНИ ПРАКТИКИ ЗА ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ НА ОБЩИНСКАТА АДМИНИСТРАЦИЯ (ОБЩИНСКИЯ СЪВЕТ) С ГРАЖДАНСКИЯ СЕКТОР

При разговорите с неправителствени организации в град Плевен се очертаха два кръга организации, които имат явни различия при сътрудничеството си с общината. Първата група заявява, че работи много успешно със структурите на общинската власт и особено с дирекцията за работа с европейски фондове. Втората група НПО заявяват, че имат лошо или почти никакво взаимодействие с общината. Това според тях се дължи на общинската политика да се партнира с организации на партиен принцип.

Част от организациите, които не работят добре с общината, отдават този проблем на ръководителите под кмета. Няколкократно бе посочено, че с кмета се комуникира добре, но когато трябва да бъде изпълнена оперативна работа се срещат спънки от по-ниските нива.

Недоволните НПО обвиняват общината, че работи с ограничен брой организации във всяка сфера, като избора на тези организации се отдава на партиен или частен икономически интерес.

От дирекцията за работа с европейски средства към общината не отричат, че работят със сравнително ограничен кръг НПО. Това обаче според тях се дължи на дългите години съвместна работа със сектора, които са открили работещите и способните организации.

Пример за неуспешно взаимодействие с община Плевен е фондация Амала – Р, която работи за десегрегацията на ромските деца и интегрирането им в основната образователна система. Фондацията има

проект, финансиран от Световната банка за 15 години с цел общината постепенно да изझे функциите на организацията за заплащане на наставници и специалисти учители. Според анкетирания представител на организацията общината откликва с по-малка готовност и доверие, отколкото например в Сливен, където респондентът има преки впечатления от взаимодействието на тамошната сходна организация в общината. *„Контактът ни с община Плевен не е интензивен. Получаваме разбираме само понякога. Главно ние се интересуваме от тях, а не те – от нас.“*

В същото време от организацията признават, че от отдела на общината, отговарящ за интеграцията, редовно им изпращат информация.

Респондентът посочи случай, в който фондацията се е обърнала към общината – *„Искахме да ни съдействат в нашата цел да прехвърлим деца от ромското училище в други училища със смесени паралелки. Ние им предложихме да осъществим цялата работа, като се обърнахме към общината с молба за помощ в две направления – да осигурят транспорта на децата от дома до училището и обратно, както и да осигурят безплатни учебни помагала.“* По думите му на това предложение не е последвал отклик от страна на общината.

Наред с това в изпълнение на дългосрочния си проект, финансиран от Световната банка, фондацията е провела няколко срещи с Отдел „Образование“ на общината, където са предложили сътрудничество и общината да поеме част от ангажиментите по десегрегацията на ромските деца, *„... но не се получи“*.

Респондентът посочва поредицата от срещи със съответните отдели в общината („Образование“ и „Интеграция“) във връзка с преместването на ромски деца в смесени учебни паралелки, на които фондацията е предлагала общината да даде своя принос в това. По думите му срещите са били *„неуспешни“*. *„Общината беше предложила бюджетът на нашата фондация да се управлява от тях, да е в техните ръце, което е неприемливо. Искаха да приберат бюджета от Световната банка, която ни е донор.“*